

Veřejnost a její vnímání městské zeleně

Kolektiv odborníků a recenzentů FOP (2021) *Veřejnost a její vnímání městské zeleně – kompendium*. Dostupné na <http://www.forumochranyprirody.cz>.

SHRNUTÍ

Šest studií zkoumá, jakým způsobem obyvatelé měst vnímají městskou zeleně, jaký má na ně efekt a jaké jsou případné další potřeby výzkumu na dané téma: (1) hodnotí dopady městské zeleně na psychiku obyvatel čtyř italských měst; (2) nabízí přehled 219 studií zabývajících se postojem veřejnosti k městské zeleni a dalšími otázkami; (3) zaznamenává vnímání respondentů teplotního komfortu díky městské zeleni ve třech holandských městech; (4) srovnává postoj veřejnosti k městské zeleni ve čtyřech evropských městech; (5) vyhodnocuje vnímání městské zeleně a její ekologickou funkci veřejností ve třech částech historického parku v centru Paříže; (6) analyzuje změny v životech respondentů v souvislosti s upravenou městskou zelení v Glasgow.

ÚVOD

Městská zezeň představuje jakýkoliv vegetační pokryv v zastavených oblastech; např. městský park, zahrady či zezeň v okolí administrativních budov. Funkce městské zezeň jsou značně diverzifikované a poskytují obyvatelům měst estetický a rekreační požitek, přináší tedy pozitivní efekt na fyzické i psychické zdraví. Výzkumy ukazují, že pro obyvatele měst je zezeň jeden z nejdůležitějších faktorů spokojenosti života v souvislé zástavbě. Městská zezeň však splňuje i řadu ekosystémových služeb, jako je např. pozitivní vliv na druhovou rozmanitost, snižování hlučnosti a prašnosti či ochlazování prostředí – je to tedy jedna ze strategických adaptací na klimatické změny. Nedostatek městské zezeň způsobuje i problémy se zadržováním srážkové vody, a je tedy jednou z podmínek pro udržení hladiny spodní vody ve městech v budoucnosti. Vnímání městské zezeň veřejností se může značně lišit, neboť potřeby každého člověka jsou odlišné – někteří mají silnou potřebu přírody a městská zezeň je příliš neuspokojuje, naopak pro jiné může být městská zezeň jedinou odpočinkovou aktivitou v průběhu pracovního týdne. I z toho důvodu je nezbytné dané rozdíly mezi veřejností monitorovat, a lokálně adaptovat tak, aby se případným rozdíly více porozumělo – a aby se výsledky mohly vhodně aplikovat ke spokojenosti nejen obyvatelů měst, ale rovněž i samotné biodiverzity.

1. Autoři studie zpracovali anketní průzkum, ve kterém se obyvatelé čtyř italských měst (Padov, Řím, Florencie, Bari) vyjadřovali k vlivu čtyř typologicky odlišných „zelených“ ploch, jež jim umožnily v městském a příměstském prostředí kontakt s přírodou. Cílem práce bylo vyhodnotit účinky zelených míst a městské biodiverzity na psychiku respondentů, kteří se zúčastnili studie. Za lokality s nízkou biodiverzitou považovali autoři městská náměstí se zelenými prvky a výsadby borovic, naopak za vyšší biodiverzitu příměstské a městské parky. Výsledky ukázaly, že příměstské zelené oblasti a vysoká biodiverzita zelených oblastí měla pravděpodobně vyšší vliv na respondenty z hlediska relaxačních a regeneračních účinků na jejich psychiku. V konkrétních případech měly pak prvky vyšší biodiverzity důležitou pozitivní roli na lokalitách ve městech, v příměstských lokalitách se jednalo o méně signifikantní faktor. Úroveň biodiverzity a příměstská lokalita pozitivně ovlivnila způsob, jakým respondenti vnímali přínos, kvalitu života a regenerační schopnosti zelených ploch. Zároveň na rozdíl od společensky orientovaných aktivit zesílily environmentálně orientované aktivity vnímání pozitivních přínosů městské a příměstské zezeň. Závěry tedy ukázaly, že uspořádání zezeň je významným faktorem ovlivňující délku pobytu, provozované aktivity i úroveň pozorované biodiverzity.

<http://www.forumochranyprirody.cz/vztah-mezi-pritomnosti-zelene-ve-mestech-biodiverzitou-spokojenosti-lidi>

2. Tato studie shrnula poznatky 219 studií o funkcích a vlivu městské zeleně na její uživatele. Cílem této práce bylo za 1) přehledně vyhodnotit současný postoj veřejnosti k městské zeleni, 2) kategorizovat použité metody studia a za 3) určit prioritní otázky pro další výzkum. Výzkum městských ekosystémů se dostal do popředí zájmu až po roce 2000, dnes se však jedná o značně rozvíjející se obor. Hlavní pozornost se soustředila na severní polokouli (Evropa, Severní Amerika), a naopak chyběly téměř jakékoliv údaje z Afriky, Latinské Ameriky a Ruska. Nejčastějšími metodami studií byla dotazníková šetření (58 %), kvalitativní výzkum (16 %) a modelování v GIS programech (7 %). Povětšinou se všechny práce zabývaly popisem situace na lokální úrovni s důrazem na socio-kulturní aspekty daného regionu uvnitř jednoho státu, a tím pádem byly identifikovány rozdíly ve využití městské zeleně napříč státy. Nicméně použité metody ke zjišťování socio-ekonomických dopadů byly značně nejednotné, reflektující situaci pouze v daném městě, a tak nebyly použitelné v jiných regionech a státech. Souhrnně se výzkumy shodovaly na pozitivním vlivu městské zeleně na zdraví a pohodu obyvatel, ať už přímým či nepřímým způsobem. Ukázalo se, že závěry získané z jednotlivých studií by měly být otestovány více v praxi, a zároveň by mělo být podpořeno větší srovnávání postupů a výsledků tak, aby mohlo dojít i k účinnější adaptaci k místním podmínkám.
<http://www.forumochranyprirody.cz/vztah-obyvatele-mest-k-prostredi-na-urovni-mestske-zelene-soucasny-stav-vyhliedky-do-budoucna>
3. Článek shrnuje výsledky dotazníkového šetření, které se zaměřilo na subjektivní vnímání tepelného komfortu z psychologického a fyzického hlediska v prostředí města. Respondenti byli osloveni v Arnhemu, Utrechtu a Rotterdamu. Dotazník vyplnilo 559 (34 %) oslovených respondentů. Z toho 184 v Arnhemu, 181 v Utrechtu a 194 v Rotterdamu. Při hledání teplotně komfortních míst respondenti volili spíše městskou zeleň (59,4 %) než vodní tělesa (25,4 %) a zástavbu (15,2 %). Tepelný komfort uvnitř zástavby byl ohodnocen respondenty spíše neutrálně až negativně. Pro ověření výsledků autoři měřili, jak se liší teploty uvnitř a vně městské zeleně v nizozemském Utrechtu. Byly srovnány tepelné podmínky 13 parků s centrem města a otevřenými trávníky mimo město. Měření ukázala, že denní teploty uvnitř městských parků byly nižší než v zástavbě, ovšem vyšší než teploty na plochách otevřených trávníků v okolní rurální krajině. Teplota v jednotlivých parcích se lišila až o 2 °C, což bylo zapříčiněno rozdílným charakterem parků a jejich okolí. Výsledky měření byly tedy v souladu se závěry dotazníkového šetření, kde respondenti vyzdvihli komfortní pocity uvnitř městské zeleně. Studie rovněž dokázala, že ochlazovací efekt parků je striktně svázan s jejich podobou – především pokryvností stromové klenby v parku a charakterem zástavby ve směru větru.
<http://www.forumochranyprirody.cz/vliv-mestske-zelene-na-teplotni-komfort-lidi-za-letnich-dnu-studie-z-nizozemi>
4. Porozumění tomu, jak veřejnost vnímá zeleň ve městech, je zásadní pro architekty a další plány při instalaci vegetačních struktur. Tato studie shrnula názory tisíce obyvatel ze čtyř měst ve Francii a Portugalsku (Paříž, Angers, Lisabon, Porto), a vyhodnotila rozdíly mezi danými výsledky. Sběr dat byl uskutečněn pomocí dotazníků, jehož struktura byla rozdělena do tří částí: první část se věnovala socio-ekonomickým informacím o respondentech, druhá část zahrnuje informace o obecném vnímání městské zeleně respondenty a třetí část dotazníku vyhodnotila význam městské zeleně pro dané respondenty. V každém městě bylo nasbíráno 250 dotazníků, celkem se studie zúčastnilo tedy 1 000 respondentů. Souhrnně 62 % zpracovaných respondentů vyjádřilo spokojenost s charakterem zeleně ve svém městě, a 57 % respondentů bylo spokojeno se zelení v přímém okolí

svého bydliště. Nejspokojenější respondenti s městskou zelení byli obyvatelé francouzského Angers. Nejčastěji navštěvovali městské parky obyvatelé Paříže, naopak velmi zřídka obyvatelé Porta. Z hlediska benefitů městské zeleně oceňovali obyvatelé všech měst nejvíce socio-kulturní aspekty. Nízký význam naopak přiřkládali respondenti městské zeleni v ochlazování klimatu. Práce dokázala, že neexistuje univerzální vnímání přírody ve městech a zdůrazňuje nezbytnost lokálních průzkumů při jakémkoli plánování městských vegetačních struktur.

<http://www.forumochranyprirody.cz/verejnost-vnimani-mestske-zelene-vysledky-dotaznikoveho-setreni-ve-francii-portugalsku>

5. Tato práce systematicky zkoumá názor veřejnosti na podobu a funkci městské zeleně, díky čemuž je možné plánovat budoucí podobu a funkci parku jak pro člověka, tak i pro městskou biodiverzitu. Autoři provedli dotazníkové šetření uvnitř tří nejpoblábnějších částí parku umístěném v centru Paříže, který byl založený již v roce 1867. Celkem bylo osloveno 100 návštěvníků parku ve třech různých lokalitách parku. Respondenti byli požádáni, aby pojmenovali druhy vyskytující se v rámci lokality, kde byli osloveni a pokusili se odhadnout jejich početnost. Výsledky ukázaly, že si respondenti více všímali pěstovaných zahradních kultivarů rostlin – zároveň byli schopni určit mnohem méně druhů než botanik, který provedl celkovou inventarizaci přítomných druhů. Respondenti navíc využívali park především pro navýšení radostných pocitů zejména formou pasivní rekreace – odpočinkem, meditací a posezením s přáteli či rodinou v parku. Diverzitu rostlin respondenti vnímali především ve spojení s estetikou a jejím vlivem na jejich pocity, a co bylo významné – regulační funkci parkové zeleně zmínili pouze dva respondenti. Studie tedy odhalila, že je nezbytné popularizovat vědecké poznatky z oboru ekologie pro potřeby široké veřejnosti. A i přestože osvěta o funkcích městských ekosystémů již nějaký čas v Evropě probíhá, je nezbytné dané aktivity zefektivnit.

<http://www.forumochranyprirody.cz/verejnost-jeji-vnimani-druhove-diverzity-mestske-zelene>

6. V zanedbané části města Glasgow byly provedeny změny ke zlepšení kvality života místních obyvatel, které se týkaly především úpravy lesa Drumchapel. Pomocí dotazníkového šetření před a po zásahu bylo zjištěno, zda toto vylepšené prostředí bylo respondenty vnímáno pozitivně v jejich životech. Zároveň byly taktéž získané údaje srovnány s výsledky z jiné části města, kde nebyl proveden žádný zásah. Náhodně vybraní respondenti, kteří bydleli do 500 metrů od nejbližší plochy zeleně, byli požádáni o vyplnění dotazníků v roce 2006 a v roce 2009. Otázky byly zaměřeny na spokojenost s prostředím v okolí, četnosti návštěv lesů v okolí, přístupnosti těchto míst a jejich bezpečnosti nebo vhodnosti pro rodinné návštěvy a jiné. Výsledky dokázaly, že respondenti byli v roce 2009 spokojenější s kvalitou života ve svém okolí a častěji by toto místo doporučili svým známým k bydlení. Respondenti rovněž častěji navštěvovali upravený les než v roce 2006 a považovali jej za více přístupný a bezpečnější. Naopak ve srovnávané oblasti Milton respondenti pouze vnímali místní lesy jako méně bezpečné místo a méně vhodné místo pro rodinnou procházku. Z výsledků tedy jednoznačně vyplynulo, že obyvatelé vylepšené části města vnímali změny ve svém okolí kladně, zatímco respondenti ve srovnávané oblasti svůj pohled na své okolí téměř nezměnili.

<http://www.forumochranyprirody.cz/jaky-ma-vliv-zlepseni-stavu-mestskeho-lesa-na-lidskou-aktivitu-kvalitu-zivota>

REFERENCE

1. Carrus G, Scopelliti M, Laforzezza R, Colangelo G, Ferrini F, Salbitano F, Agrimi M, Portoghesi L, Semenzato P, Sanesi G. 2015. Go greener, feel better? The positive effects of biodiversity on the

well-being of individuals visiting urban and peri-urban green areas. *Landscape and Urban Planning* **134**: 221–228.

2. Kabisch N, Qureshi S, Haase D. 2015. Human-environment interactions in urban green spaces - a systematic review of contemporary issues and prospects for future research. *Environmental Impact Assessment Review* **50**: 25-34.
3. Klemm W., Heusinkveld BG, Lenzholder S, Jacobs MH, Van Hove B. 2015. Psychological and physical impact of urban green spaces on outdoor thermal comfort during summertime in the Netherlands. *Building and Environment* **83**: 120-128.
4. Madureira H, Nunes F, Oliveira JV, Cormier L, Matureira T. 2015. Urban residents' belief concerning green space benefits in four cities in France and Portugal. *Urban Forestry & Urban Greening* **14**: 56-64.
5. Muratet A, Pellegrini P, Dufour AB, Arrif T, Chiron F. 2015. Perception and knowledge of plant diversity among urban park users. *Landscape and Urban Planning* **137**: 95-106.
6. Thompson CW, Roe J, Aspinall P. 2013. Woodland improvements in deprived urban communities: What impact do they have on people's activities and quality of life?. *Landscape and Urban Planning* **118**: 79-89.